

העליונות הן בידי הקדוש ברוך הוא. מה חשב בלק? חשב שעם ישראל נמסרו למלאכים כשאר העמים של העולם, ועל כן כתב שמות של שנים עשר המלאכים הללו ושלח לו, והיננו וישלח מלאכים.

אמר לו: בא וראה, כל הדרגות שקושרות קשרים לשבר את העם הזה, הן מצד הצפון, ומצד הצפון צתידות לפל. שלטון המכשפים שלנו הם מצד הצפון. עכשו נוכל להלחם בהם בקרב, שהרי שנים עשר הללו שהם קשורים בהם, מצד הצפון מתחילים להמנות.

והוא"ל ומשמאל מתחיל התקף שלהם, נחלש ונשבר, משום שכל תקפם הוא לאותו הצד. מהו? שפתיב (מ"א ז) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה. מצפון מתחיל למנות. אמר, הנה התקף שלנו הוא מצפון, והם ארבעים חסר אחת דרגות, חזקים מברזל ונחשת. ותחתיים אין להם חשבון, ועל כן נוכל לערוך בהם קרב ולהתגרות בהם.

והקדוש ברוך הוא לא עשה כן, שלא השאיר אותם למלאכים ולא לצבאות השמים, אלא לקדוש ברוך הוא לבדו. וכל אלו הגדולים והשליטים חלק אותם על כל שאר העמים. וכשבאו ישראל, נטל אותם הוא לבדו, והנחיל אותם בתקף נוף האילן, ולא השאיר אותם ביד המלאכים, ולא ביד ממנה ויגדולי העולם, שפתיב (דברים לב) בהנחל עליון גוים וגו'. ואלו שנים עשר תחומים, מתחמים בארבעת צדי העולם, אחר שפזר ענפים ועלים, נטל את ישראל והנחיל

דא פתב שמהן דאלין מלאכים תריסר, ושלח ליה, והיננו וישלח מלאכים.

אמר ליה תא חזי, כל דרגין דאינון מקשרין קשרין, לתברא עמא דא, מסטרא דצפון אינון. ומסטרא דצפון זמינין למנפל. שולטנו דחרשין דילן, מסטרא דצפון אינון. השתא ניכול לאגחא בהון קרבא, דהא תריסר אלין דאינון מתקשראן בהו, מסטרא דצפון שריין למימני.

והוא"ל ומשמאלא שריין תוקפא דילהון, אתחלש ואתבר, בגין דכל תוקפא

דילהון לההוא סטרא איהו. מהו, דכתיב, (מ"א ז כח) עומד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה. מצפון שארי למימני. אמר, הא תוקפא דילן מצפון איהו, ואינון ארבעין חסר חד דרגין, תקיפין מפרזלא ונחשא. ותחותיהו לית לון חושבנא. ועל דא ניכול לאגחא בהון קרבא, ולאיתגרי בהו.

וקודשא בריך הוא לא עביד הכי, דלא שביק לון למלאכין, ולא לחילי שמייא, אלא לקודשא בריך הוא בלחודוי. וכל אלין רברבין ושולטנין, פלג על כל שאר עמין. וכד אתו ישראל, נטיל לון איהו בלחודוי, ואחסין לון בתוקפא דנופא דאילנא, ולא שביק לון בידא דמלאכין, ולא בידא דממנא ורברבין דעלמא. דכתיב, (דברים לב ח) בהנחל עליון גוים וגו'. ואלין תריסר תחומין, מתתחמן בארבע סטרי עלמא, לבתר דבדר ענפין וטרפין, נטל לישראל ואחסין לון בתוקפא דנופא דאילנא. דכתיב, (שם ט) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אותם בתקף נוף האילן, שפתיב (שם ט) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כַּמָּה יָפָה וְנָאָה זֶה שְׁאִמְרַתָּ, אֲשֶׁרִי דַרְכָּנוּ, שְׂכַמָּה דְכָרִים עֲלִיּוֹנִים קְדוּשִׁים הַרוּחָנוּ אוֹתָם וְרֵאִיתִי. וְאוֹתוֹ יְהוּדֵי הָיָה שֵׁם לַפְּנִיָּהּ. אָמַר לָהֶם: חַכְמִים, כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ כַּמָּה טוֹבִים, וְדְכָרִים עֲלִיּוֹנִים קְדוּשִׁים הֵם. מַה זֶה שְׂכַתוּב אַחֲרָיו (שם) יִמְצָאֵהוּ בְּאַרְץ מִדְבָּר וְכוּ'?

אָמַר לוֹ: אִם יִדְעָתָּ בּוֹ דְבַר - אָמַר, שְׁהַרִי הַדְּבַר הַזֶּה פְּרֹשֶׁהוּ בְּאַבְרָהָם, שֶׁמֶצָא אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ שְׁעוּבָדִים עֲבוּדָה זָרָה, וְאִין מִפְּרִים אֶת אֱמוּנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא כֻלָּם הָיוּ טוֹעִים אַחַר עֲבוּדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם, וְהַפְּרִיחַ בֵּינֵיהֶם עֲנָף אֶחָד שֶׁלֶם לַפְּנֵי רַבּוֹן הָעוֹלָם, וּמִצָּא אוֹתוֹ שֵׁם.

מַה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? נָטַל אֶת אוֹתוֹ הָעֲנָף, וְנָטַע אוֹתוֹ וְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו, וְעָקַר אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְשָׂתַל אוֹתוֹ בְּאַרְץ אַחֲרָת, שְׂכַתוּב (בראשית יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ עִם קְדוּשׁ, וְזוֹ הַמְּצִיאָה שֶׁמֶצָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ שְׁלֵא הָאֱמִינוּ בַּקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יָדְעוּ מִי הוּא.

אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדֵי: וְדַאי יָפָה הוּא, וְהַכֵּל נָאָה. אֲבָל יֵשׁ לְשָׂאֵל, אִם אַבְרָהָם הָיָה דְיוֹקָן (דְּרָגָה עֲלִיּוֹנָה בְּלֵא הִיא דְמוּת, וְצִרִיכָה לְהִיּוֹת דְמוּת, שְׁהַרִי אַבְרָהָם מִמְּקוֹם הַזֶּה, וְצָא, וְאַבְרָהָם לְמִשָּׁה כַּר צִרִיף) שֶׁהֶצְטַרֵּף, וְעוֹד, שְׁהַרִי הַכְּתוּב לֹא מוֹכִיחַ עַל אַבְרָהָם כָּלֵל, וְלֹא הִזְכִּיר אֶת אַבְרָהָם, וְלֹא אֶת יִצְחָק, אֲלֵא אֶת יַעֲקֹב לְבָדוּ, שְׂכַתוּב (דברים לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבָל נִחְלָתוֹ, וְכַתוּב אַחֲרָיו יִמְצָאֵהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עִם כָּל זֶה לֹא קָשָׁה כָּאֵן, שְׁהַרִי אַבְרָהָם מִצְאָנוּ שִׁיזָא מִתּוֹף עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה,

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּמָּה יָאוֹת וְשִׁפִּיר הָאִי דְאִמְרַתָּ, זַפְּאָה אוֹרְחָא דִּילָן, דְכַמָּה מְלִין עֵילְאִין קְדִישִׁין רוּחָנָא לִוְן וְחַמִּינָא. וְהָהוּא יוֹדָאי הָוָה תַּמָּן לְקַמִּיָּהוּ. אָמַר לִוְן, רַבָּנָן, כָּל מְלִין אֵלִין, כַּמָּה טָבָאן, וּמְלִין עֵילְאִין קְדִישִׁין נִינְהוּ. מַהוּ דְכַתִּיב, בְּתַרִּיהַ, (שם ע')

יִמְצָאֵהוּ בְּאַרְץ מִדְבָּר וְכוּ'.

אָמַר לִיהַ, אִי יִדְעָתָּ בֵּיהַ מְלָה, אִימָא. דְּהָא מְלָה דָּא אוֹקְמוּהַ בְּאַבְרָהָם, דְּאִשְׁפַּח לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַרְעָא דְּפִלְחֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא הָוּוּ יִדְעֵי בְּמַהִימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֲלֵא כְּלָהוּ הָוּוּ טַעָאן בְּתַר עֲבוּדָה זָרָה, וְקָם אַבְרָהָם, וּפְרַח בֵּינֵיהוּ עֲנָפָא חָדָא שְׁלִים, קָדָם מְאָרִי דְּעֵלְמָא, וְאִשְׁפַּח לִיהַ תַּמָּן.

מַה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, נָטַל לִיהַ לְהַהוּא עֲנָפָא, וְנָטַע לִיהַ, וְאִשְׁקִי לִיהַ, וְאִשְׁתַּדֵּל עֲלֵיהַ, וְאִעֲקַר לִיהַ מִתַּמָּן, וְאִשְׁתִּיל לִיהַ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. דְּכַתִּיב, (בראשית יב א) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. וְעֲבַד מִנֵּיהַ עֲמָא קְדִישָׁא, וְדָא הִיא מְצִיאָה דְּאִשְׁפַּח קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַרְעָא, דְּלֹא מַהִימְנָא בֵּיהַ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְלֹא יִדְעֵי מֵאֵן אִיהוּ.

אָמַר הַהוּא יוֹדָאי, וְדַאי שִׁפִּיר הוּא, וְיָאוֹת כְּלָא. אֲבָל אִיתַּ לְשָׂאֵלָה, אִי אַבְרָהָם הָוָה

דְּיוֹקָנָא (דְּרַגָּא עֲלִימָה כוֹלָה הוּא דְּיוֹקָנָא וְאִיצְטְרִיךְ לְמַהוּ דְּיוֹקָנָא דְּהַא אַבְרָהָם מֵאַתֵּר הוּוּ וְנַפְקַ וְאַבְרָהָם לְתַנְא חֲבִי אִיצְטְרִיךְ) דְּאִצְטְרִיף. וְתוּ דְּהָא קָרָא לֹא אוֹכַח עַל אַבְרָהָם כָּלֵל, וְלֹא אֲדַפְּר לְאַבְרָהָם, וְלֹא לְיִצְחָק, אֲלֵא לְיַעֲקֹב בְּלַחֲדוּדֵי. דְּכַתִּיב, כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבָל נִחְלָתוֹ, וְכַתִּיב בְּתַרִּיהַ יִמְצָאֵהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עִם כָּל זֶה לֹא קָשִׁיא חָכָא, דְּהָא אַבְרָהָם אִשְׁפַּח דְּנַפְקַ מִגּוֹ פִּלְחֵי עֲבוּדָה זָרָה. וְהָכָא אָף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אֲדַפְּר,

וכאן - אף על גב שיעקב נזכר, הוא מדבר על אברהם, ואין כלל קשיה בדבר. אבל אם ידעת דבר או חדוש - אמר.

פתח אותו יהודי ואמר, (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו - מי הארץ? אותה הנודעת למעלה ומטה. היתה תהו, מה זה תהו? זה קו ירק שמקיף את כל העולם, ונקרא קו תהו, שכתוב (ישעיה לז) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. כמו ששינונו, אבנים מפלמות שמשקעות בתוך התהומות, ומקם יוצאים מים.

עכשו יש לדעת, תהו, שהוא קו ירק, מהו קו ירק? אלא מצאנו בספר הרופא קירטינא, וידן של קסרי שמו, וקוראים את שמו הרופא קירטינא, משום שהוא גדול כל הרופאים ונכבד בחכמה. וכך בלשון פרסי קוראים לאדם נכבד קוראים לו קירטינא, גדול ונכבד בחכמה. והנה אומר, והארץ היתה תהו, מה זה תהו? הוא קו ירק שמקיף כל העולם, ומי הוא? קלפת האגוז, וזוהי הקלפה החיצונה, שהיא ירקה.

לפנים ממנו - בהו. אותן אבנים מפלמות שמקין יוצאים מים. מתהו נמשך עור וכשר. מן בהו נמשכות העצמות.

לפנים ממנו - וחשף. זו החשכה שנמשך ממנו העם של עשו. ואם תאמר מן תהו - כך זה ודאי, שהרי מהחשך תלוי תהו. אלא אותם אבנים מפלמות נכנסו באמצע, שממנו נמשכות העצמות, כמו שנאמר. והחשך משיכה דקה, שממנה נמשך עשו.

ורוח אלהים - זה מח האגוז, שמשם נמשך יעקב השלם, כמו האגוז הנה, שכתוב (יחזקאל א) והנה רוח סערה באה מן הצפון, כנגד התהו. לפנים ממנו - ענן

הוא קאי על אברהם, ולית פירוכא כלל במלה. אבל אי ידעת מילה או חידושא, אימא.

פתח ההוא יודאי ואמר, (שם א ב) והארץ היתה תהו ובהו, מאן ארץ. ההיא דאשתמודעא עילא ותתא. היתה תהו, מאי תהו, דא קו ירוק, דאקיף כל עלמא. ואיקרי קו תהו, דכתיב, (ישעיה לז) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. פמה דתנינן, אבנין מפולמות דמשתקעין גו תהומי, ומנהון נפקין מיין.

השתא אית למנדע, תהו דאיהו קו ירוק, מאי הוא קו ירוק, אלא אשפחן בספרא דאסייא קרטינא, וידן דקסרי שמייה, וקראן שמייה קרטינא אסייא, בגין דאיהו רב על כל אסיין, ויקירא בחכמתא. והכי בלשון פרסי, לבר נש יקירא, קראן ליה קרטינא. רב ויקירא בחכמתא. והנה אומר, והארץ היתה תהו, מאי תהו. איהו קו ירוק, דאסחר כל עלמא. ומאן איהו, קליפה דאגוזא. ודא איהו קליפה דלבר, דאיהו ירוק.

לגו מניה, בהו. אינון אבנין מפולמות דמנהון נפקי מייא. מן תהו אתמשיף עור וכשר. מן בהו אתמשכו גרמי.

לגו מניה וחשף. דא חשיכו דאתמשף מניה עמא דעשו. ואיתימא מן תהו. הכי הוא ודאי, דהא חשף מניה תלייא תהו. אלא אינון אבנין מפולמות, עאלו באמצעיתא, דמניה אתמשכן גרמין, כמא דאיתמר. וחשף משיכו דקיק, דמניה אתמשף עשו.

ורוח אלהים, דא מוחא דאגוזא, דמתמן איתמשף יעקב שלימא, כגוונא דאגוזא

דא, (כגוונא דא רוא) דכתיב, (יחזקאל א ד) והנה רוח סערה באה מן הצפון, לקבליה דתהו. לגו